

Meerjarenbeleidsplan 2019 - 2021

Nieuwendijk, december 2018

Inhoud

Inleiding	2
Hoofdstuk 1 De bedoeling van Trema.....	4
De missie	4
Visie Trema	5
Kernwaarden	6
Dienstenaanbod	7
Hoofdstuk 2 De omgeving waarin Trema werkt	8
De gemeenten in beeld	8
<i>Sociale omgeving.....</i>	<i>10</i>
<i>Werk, inkomen en schoolverlaters .....</i>	<i>13</i>
<i>Gezondheidsvaardigheden en –gedrag.....</i>	<i>14</i>
Hoofdstuk 3 De focus van Trema 2019 – 2021	16
Jong geleerd is oud gedaan	16
<i>Wat gaan we doen? .....</i>	<i>17</i>
Talent krijgt pas waarde als je het benut	17
<i>Wat gaan we doen? .....</i>	<i>18</i>
Ouderen hebben de toekomst	18
<i>Wat gaan we doen? .....</i>	<i>19</i>
Willen weten wat werkt	19
<i>Wat gaan we doen? .....</i>	<i>20</i>

Inleiding

Trema beweegt als organisatie midden in de samenleving. In samenwerking en verbinding met klanten, partners, collega's en opdrachtgevers, én bewust van de eigen kracht werken de pedagogisch en sociaal werkers aan de kwaliteit van leven van de inwoners in de gemeenten Geertruidenberg en Altena. De decentralisaties hebben het Sociaal Domein flink opgeschud wat in eerste instantie tot rigoureuze keuzes heeft geleid om kosten te besparen. Trema heeft deze turbulente periode goed doorstaan. Met een coöperatieve houding van het management, creativiteit en toewijding van de professionals en de ondersteunende medewerkers is het gelukt om in de kinderopvang een groeiscenario te volgen en het welzijnswerk om te vormen van aanbod naar meer vraaggericht over de grenzen van de eigen organisatie heen. We zijn klaar voor de volgende fase: Talent aan zet!

Onder het motto 'Bij u in de buurt' (2016 – 2018) komen onze sociaalwerkers, uitgerust met mobiele techniek, bij de klant op (huis)bezoek voor hulp- of dienstverlening, tenzij de klant dit anders wenst. Vanuit integrale kernteams met een afgebakend geografisch werkgebied, op locaties in de kernen van de gemeenten Geertruidenberg, Aalburg, Werkendam en Woudrichem wordt gewerkt aan welzijn.

De kinderopvang is zoveel mogelijk aangesloten in brede scholen. Dichtbij de leefwereld van kinderen en ouders. Het aantal kindplaatsen in de gemeenten Geertruidenberg, Werkendam en Aalburg telt eind 2018 379 plaatsen in de dagopvang (kdv) en 416 plaatsen buitenschoolse opvang (bso).

De Trema professionals worden ondersteund door meer dan 450 actieve vrijwilligers. Zonder de inzet van deze gepassioneerde talenten is het bereik van Trema maar half zo groot.

De komende drie jaar verdiepen we de dienstverlening in de kernen. We willen nog zichtbaarder en laagdrempeliger aanwezig en beschikbaar zijn in alle kernen in de gemeenten Geertruidenberg en Altena. In samenwerking met inwoners en netwerkpartners bouwen we verder aan de participatiesamenleving en kwaliteit van leven. Dit vraagt om een hoge mate van creativiteit en flexibiliteit van de medewerkers en een faciliterende organisatie en leiding op de achtergrond.

In de periode 2019 – 2021 zetten we de koers die we zijn ingeslagen na de transities in het sociaal domein door, waarbij we vol ambitie de focus leggen op vier opgaven:

- Jong geleerd is oud gedaan
- Talent krijgt pas waarde als je het benut
- Ouderen hebben de toekomst
- Willen weten wat werkt

Na de toelichting op de bedoeling van Trema kinderopvang en welzijn aan de hand van onze missie en visie en inzicht in de omgeving waarin onze organisatie actief is, werken we de strategische opgaven voor de komende drie jaar verder uit.

We ontmoeten u graag op onze weg van realisatie!

Marjolijn Wilschut, Directeur-bestuurder

Hoofdstuk 1 De bedoeling van Trema

Trema is een brede welzijnsinstelling met een belangrijke bijdrage in de uitvoering van de wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO), de Jeugdwet, de wet Schuldhulpverlening gemeenten, de Participatiewet en realiseert de wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang. Deze wetgeving is niet in steen gebeiteld en de uitvoering ervan is voortdurend in ontwikkeling. Trema investeert in haar vakmensen, past de organisatie en dienstverlening aan waar dit noodzakelijk is en stemt af met gemeenten en netwerkpartners om de gedeelde opdracht voor de samenleving te vervullen.

Trema opereert in een bijzonder dynamische omgeving waarin het werkveld in beweging is door:

- veranderende wet- en regelgeving;
- economische ontwikkelingen;
- politieke en bestuurlijke verschuivingen als gevolg van de fusie van de gemeenten Werkendam, Aalburg en Woudrichem in 2019;
- het toenemend belang van samenwerking met (in)formele partners al dan niet met een zelfde opdracht.

Omdat deze dynamiek veel onzeker- en afhankelijkheden kent, is het een illusie om voor de komende drie jaar een gedetailleerde blauwdruk van het werk van Trema voor te spiegelen. Wat we wél kunnen, is vanuit de bedoeling - *het bestaansrecht van Trema* - de opdracht waaraan wij werken, schetsen. Door ons niet volledig vast te zetten in SMART doelstellingen voor de looptijd van dit meerjarenbeleidsplan, maar inzicht te geven in de kwaliteit van Trema en de kansen en noden die wij zien in de samenleving, blijft er ruimte om flexibel en in samenwerking met anderen in te spelen op de ontwikkeling van de vraag van inwoners en gemeenten.

De missie

Trema is een klantgerichte, ondernemende organisatie voor welzijn en kinderopvang. In het hart van de samenleving werkt zij aan de kwaliteit van leven. Elk mens is uniek en staat centraal, de dienstverlening richt zich op het aanspreken van de eigen kracht en ontplooiing van talenten.

Wij geloven erin dat in je kracht staan en je talent inzetten en ontwikkelen essentieel zijn voor kwaliteit van leven.

Visie Trema

Om in haar missie te kunnen slagen, werkt Trema volgens zes uitgangspunten:

1. **Eigen kracht.** Trema biedt maatwerk gericht op het vergroten van de zelfredzaamheid van klanten en deelnemers.

In de kinderopvang is het doel om kinderen te kwalificeren voor deelname aan de samenleving, met oog voor het individuele talent. In Welzijn draait het daar ook om. Aan de hand van de methode 'Oplossingsgericht werken' streven wij ernaar mensen die door omstandigheden de regie over (onderdelen in) hun leven zijn kwijt geraakt weer in hun eigen kracht te brengen. De realiteit is echter dat er ook mensen zijn bij wie dit niet lukt en bij wie de beschikbaarheid van een sociaal vangnet altijd nodig zal zijn. Maar ook daarbinnen ligt de focus op wat iemand wél zelf kan en wat diens nabije omgeving aan kwaliteit kan toevoegen.

2. **Lokaal.** Trema biedt haar diensten bij voorkeur nabij en in aansluiting op de leefomgeving van de klant.

De gemeenten Geertruidenberg en Altena kennen gezamenlijk 24 woonkernen. Zoals ieder mens uniek is, is de identiteit en cultuur in iedere woonkern binnen de gemeenten dat ook. Wij willen daar recht aan doen door met ons aanbod aan te sluiten op de behoeften van individu en gemeenschap. Wij zijn laagdrempelig en betrokken en ondersteunen de kracht en kwaliteit die van nature aanwezig is om het individu of de gemeenschap te versterken. Zo sluiten we met de kinderopvang zoveel als mogelijk aan in brede scholen.

3. **Signalering als maatschappelijke verantwoordelijkheid.** Trema signaleert behoeften en noden in de samenleving vanuit haar uitgebreide netwerk. Zij plaatst, als proactieve maatschappelijke ondernemer, deze vraagstukken op de publieke en politieke agenda.

Trema werkt nauw samen met professionele en vrijwilligersorganisaties uit de zorg, welzijn, onderwijs, politie en de lokale overheid. Ieder draagt in afstemming met andere partijen vanuit zijn eigen expertise en focus bij aan de kwaliteit van leven van de inwoners in het gebied. Daarbij krijgt Trema door de lokale betrokkenheid (in)directe signalen uit de samenleving die of binnen het netwerk door partners opgepakt kunnen worden, of die besproken worden met als doel een passende aanpak te bepalen.

4. **Sociaal ondernemen.** Trema steekt haar nek uit voor de ontwikkeling en implementatie van diensten die commercieel niet interessant zijn, maar wel degelijk een bijdrage leveren aan de kwaliteit van leven van een specifieke doelgroep. Vanzelfsprekend bewaakt Trema de balans tussen kwaliteit en kosten en tussen bestaande en innovatieve dienstverlening.

Vragen die passen in de missie van Trema kunnen wij als betrokken partner niet naast ons neerleggen. Wij denken mee, stellen tijd en expertise beschikbaar en investeren op het snijvlak van kinderopvang en welzijn ook financiële middelen in de realisatie van maatschappelijk relevante diensten zonder winstoogmerk. Wij beperken ons niet enkel tot de uitvoering van diensten in opdracht van de gemeenten, maar leveren pro-actief onder eigen regie ook maatwerk en doelgroepspecifiek aanbod.

5. **Vakmanschap centraal.** Trema vraagt deskundigheid, betrokkenheid, flexibiliteit en eigenaarschap van medewerkers om te kunnen functioneren als sociaal en maatschappelijk ondernemer. Daarom investeert Trema continue in de professionalisering van haar medewerkers. Trema profileert zich als 'goede werkgever', waar mensen bewust voor kiezen.

De kwaliteit van dienstverlening van onze organisatie staat of valt met het vakmanschap van de medewerkers. In de kinderopvang investeren wij voortdurend om aan de eisen uit de wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang te kunnen voldoen.

De medewerkers Welzijn hebben een belangrijke rol in het kennen en gekend worden van (mensen in) het werkgebied, partners in zorg en welzijn, de expertise van collega's. Het vak van sociaal werker vraagt om creativiteit, zelfstandigheid, betrokkenheid en het vermogen om te schakelen tussen generalistische en specialistische vaardigheden en resultaatbewustzijn.

Dit vraagt om leiding op basis van vertrouwen en heldere afspraken, transparante communicatie en functionele facilitering van de professional. Hoe belangrijk wij vakmanschap vinden, blijkt uit het feit dat wij vanaf 2019 werken met het Kwaliteitslabel Sterk Sociaal Werk waarbij het zwaartepunt ligt op vakmanschap.

6. **Kwaliteitsbewust handelen.** Trema biedt integrale dienstverlening, vraagt klanten en ketenpartners om feedback en doet aan intervisie om scherp te blijven of ze de juiste dingen voor de klant doet en die dingen goed doet.

Antwoorden op de vragen: "Doen we de goede dingen? En, doen we de dingen goed?", is essentieel. Hoewel deze vragen niet voor al onze (welzijns)diensten eenvoudig te beantwoorden zijn, is het wel ons streven om hier inzicht in te hebben. De antwoorden vinden we enerzijds in het directe oordeel van de klant, of het bereik dat we hebben met onze diensten, maar vooral ook in de verhalen van onze klanten. Soms is het effect dat we hebben bereikt veel groter dan het directe resultaat waarop we hebben ingezet. Dat is waardevol om te weten. En als het tegenovergestelde waar is, is het ook belangrijk. Het is het vertrekpunt om in overleg met klant en partners te komen tot (nog) betere dienstverlening.

Kernwaarden

- Betrokken
- Professioneel
- Transparant
- Doelgericht
- Pro actief

Dienstenaanbod

In lijn met de missie en visie van onze organisatie en de doelstellingen van de gemeenten hebben wij een breed dienstenaanbod voor alle mensen in de leeftijd van 0 tot 100+.

Wij leveren: voor- en vroegschoolse educatie voor kinderen met een taal- en/of sociaalemotionele ontwikkelingsachterstand, dagopvang, tussen- en buitenschoolse opvang, Limonadebrigade voor ontmoeting en opvoedadvies, algemeen maatschappelijk werk (AMW) voor individuele hulpvragen, maar ook voor budget- en assertiviteitscursus, Vroeg-eropaf ter voorkoming van schuldenproblematiek, Geschikt Wonen, woonzorgindicatie, voedselbankindicatie, jongerenwerk ambulant en op locatie, informele zorg met mantelzorgondersteuning en netwerkcoaching, Hartenbrigade, Servicepunt vrijwilligers, Inloop voor Elkaar, formulierenbrigade, mobiliteitsconsulent, ouderenwerk met steunpunten voor ontmoeting en activiteiten, maaltijdvoorziening, vrijwillige ouderenadviseurs, detachering van medewerkers Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), coördinatie van Meer bewegen voor ouderen en kwartiermakers voor beheer en burgerinitiatieven in de multifunctionele accommodaties (MFA's).

Hoofdstuk 2 De omgeving waarin Trema werkt

Zoals in het hoofdstuk De Bedoeling van Trema als is benoemd, werken wij in een dynamische, diverse en uitgestrekte omgeving. Met ingang van 1 januari 2019 fuseren de gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem tot de gemeente Altena. Een gemeente met 21 kernen, waarvan een groot deel in landelijk gebied ligt. Ons aanbod in de kernen verschilt per dorp. In de voormalige gemeente Aalburg bieden wij alleen kinderopvang, in de voormalige gemeente Woudrichem bieden we géén kinderopvang en géén jongerenwerk, maar wel AMW, ouderenwerk, informele zorg en vrijwilligersdiensten. In de kernen van Werkendam bieden we zowel kinderopvang als welzijn in de volle breedte. In de gemeente Geertruidenberg bieden wij kinderopvang én werken wij aan welzijn in de drie kernen met twee collega-welzijnsorganisaties, waarbij wij verantwoordelijk zijn voor het Servicepunt vrijwilligers, AMW, de mobiliteitsconsulenten, de Inloop voor Elkaar en het jongerenwerk.

Kortom, een uitdagende omgeving, waar in de looptijd van dit meerjarenbeleidsplan de afstemming met het (nieuw te formuleren) gemeentelijk beleid en de positionering en samenwerking met partners in de gemeenten extra aandacht vragen.

We spreken hier slechts nog maar van de bestuurlijke uitdagingen. Los daarvan en in alle eerlijkheid - veel belangrijker - is het welzijn van de inwoners van de gemeenten Geertruidenberg en Altena. Onze klanten. De bestuurlijke uitdagingen mogen geen belemmering zijn voor de hulp- en dienstverlening aan klanten. Ondanks de complexiteit van de omgeving waarin we actief zijn en de onzekerheden waarmee we te maken hebben, zijn we ambitieus en enthousiast over de focus die Trema de komende jaren aanbrengt in het dienstenaanbod.

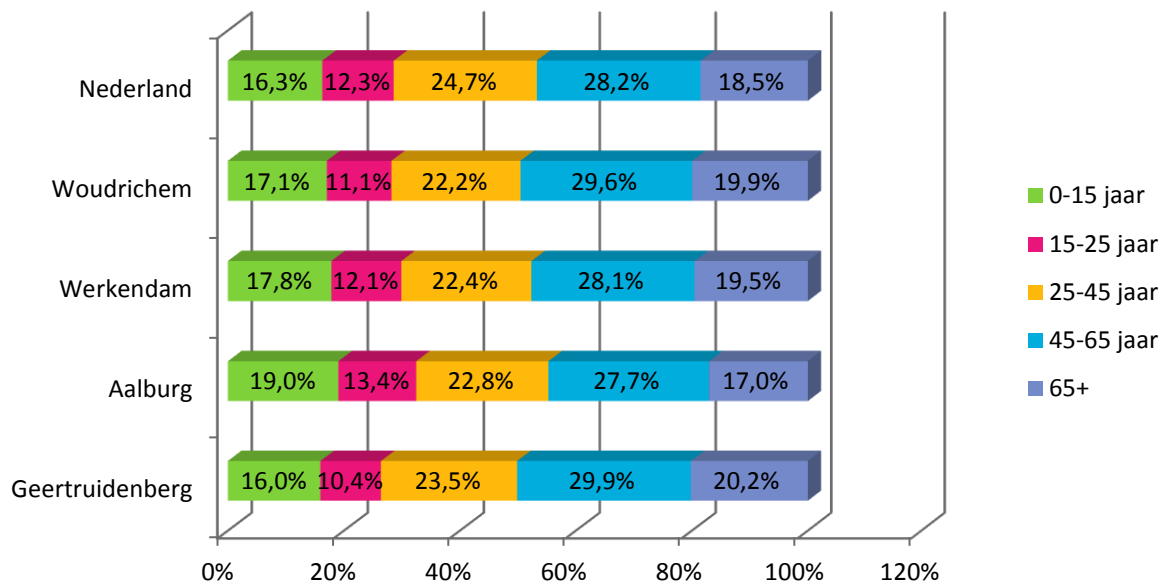
Op basis van cijfers, wetenschappelijk onderzoek, rapporten van de landelijke overheid, gesprekken met partners en ervaringen van medewerkers heeft Trema haar koers voor de komende jaren bepaald. In dit hoofdstuk leest u de context waarop wij onze doelen voor de komende drie jaar afstemmen.

De gemeenten in beeld

Op basis van data van www.allecijfers.nl en www.waarstaatjegemeente.nl schetsen wij een beeld van de demografie, sociale omgeving, werk, inkomen, schoolverlaters en de gezondheidsvaardigheden van de inwoners. Aangezien Aalburg, Werkendam en Woudrichem tot 2019 zelfstandige gemeenten zijn, worden de cijfers nog afzonderlijk weergegeven.

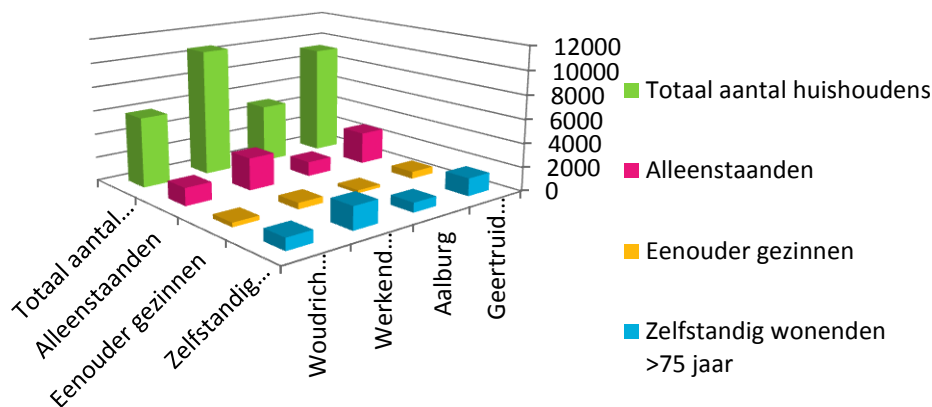
Vanzelfsprekend ligt de focus in het beeld op thema's die een relatie hebben met 'kwaliteit van leven'.

Bevolkingsopbouw 1/1/2018

Op het eerste oog lijkt de bevolkingssamenstelling van de vier afzonderlijke gemeenten niet zo verschillend, maar als je inzoomt, valt op dat Aalburg een relatief groene en minder grijze bevolkingsopbouw heeft. In de gemeente Geertruidenberg is dit precies andersom, wat in de toekomst een hogere druk op informele zorg zal geven.

Huishoudens 2018

Het aantal alleenstaanden en zelfstandig wonende 75-plussers ligt in Werkendam en Geertruidenberg relatief hoger dan in de andere gemeenten. De percentages eenoudergezinnen zijn als volgt verdeeld: Geertruidenberg 6,4%, Aalburg 5,1%, Werkendam 5% en Woudrichem 6,1%. Hoewel deze cijfers lager liggen dan het landelijk gemiddelde signaleren medewerkers CJG en maatschappelijk werkers een toename in het aantal vechtscheidingen. Landelijk is veel geïnvesteerd in hulpverlening rond gezamenlijk ouderschap, maar niet in de-escalatie en parallel ouderschap. Mediation, bemiddeling, kan hierin een uitkomst zijn.

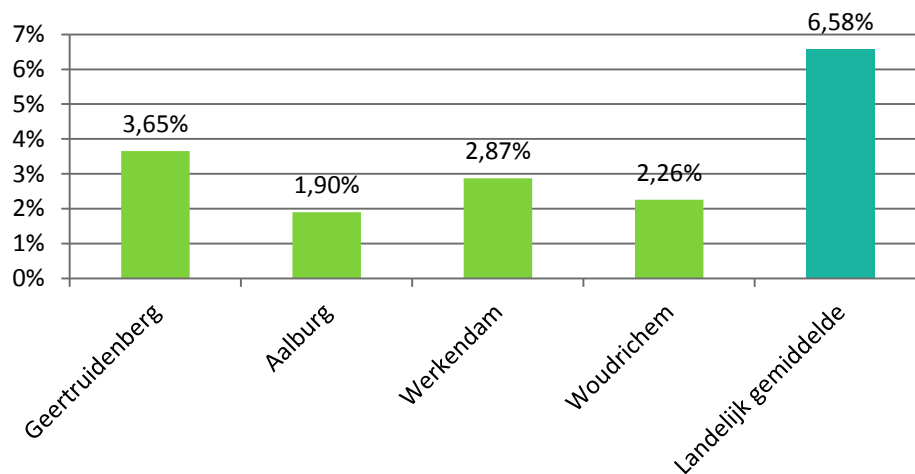
Sociale omgeving

Kinderen in armoede

In december 2017 verscheen het rapport 'Alle kinderen kansrijk – Het verbeteren van ontwikkelingskansen van kinderen in armoede' van de Kinderombudsman. De Kinderombudsman concludeert in haar onderzoek dat:

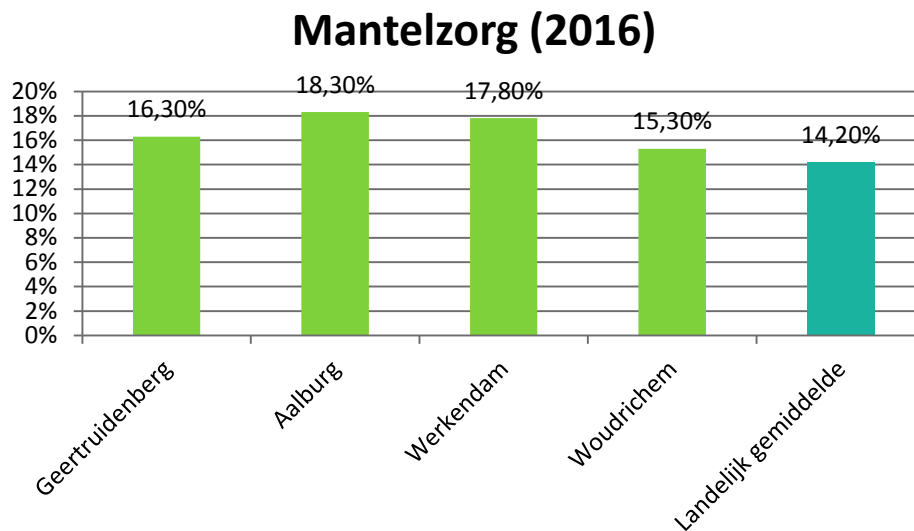
- Kinderen en jongeren in armoede op alle levensgebieden belemmerd worden in hun ontwikkeling en voorzieningen sluiten hier onvoldoende op aan;
- Armoedebeleid is nog te weinig integraal en nog te weinig gericht op de situatie thuis;
- Wat betreft het maatschappelijke leven van kinderen en jongeren er meer aandacht nodig is voor school en buurt;
- Het systeem van kindvoorzieningen vraagt om verdere verbetering en de verschillen tussen gemeenten moet worden verkleind;
- In het gemeentelijk beleid nog te weinig sprake is van maatwerk.

Kinderen in armoede (2015)

Hoewel de percentages kinderen die opgroeien in armoede in de gemeenten waarvoor Trema werkt aanzienlijk lager liggen dan het landelijk gemiddelde is het feitelijke aantal kinderen dat opgroeit in armoede, in de gemeente Geertruidenberg meer dan 125 kinderen en de gemeente Altena meer dan 242 kinderen, een aantal dat aandacht verdient.

Mantelzorg

Opmerkelijk is dat het percentage volwassenen dat mantelzorg geeft (19-plussers) in de gemeenten Geertruidenberg en Altena hoger ligt dan het landelijk gemiddelde. Dat is een positief gegeven, maar uit onderzoek van Mezzo, de landelijke vereniging voor iedereen die zorgt voor een naaste, blijkt dat 8,6% van de mantelzorgers zich zwaar belast voelt. Uit ditzelfde onderzoek blijkt dat mantelzorgers die ondersteuning krijgen de mantelzorg beter aankunnen. Daarbij constateert het RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne) dat als gevolg van de demografische ontwikkelingen in 2040 nog geen vier potentiële mantelzorgers per 85-plusser beschikbaar zijn. In 2015 waren dat nog tien potentiële mantelzorgers. Uit het onderzoek van Mezzo blijkt ook dat 12% van de kinderen en jongeren tussen 5-24 jaar opgroeit met een chronisch zieke huisgenoot.

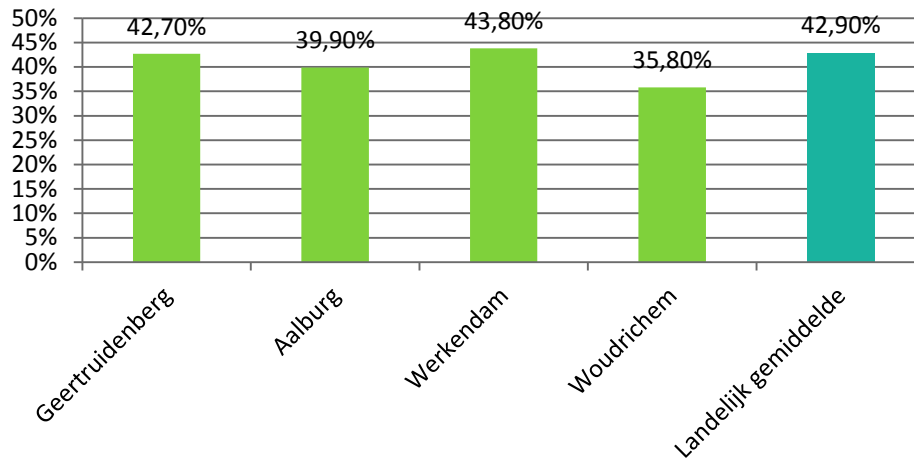
Ouderenmishandeling

In relatie tot mantelzorg is het thema ouderenmishandeling ook belangrijk om te noemen. Er wordt in dat kader gesproken van 'uit de hand gelopen mantelzorg'. In mei 2018 is een onderzoeksrapport van Regioplan verschenen, uitgevoerd in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum, met de titel Aard en omvang ouderenmishandeling. Uit het onderzoek blijkt dat een op de twintig 65-plussers ooit met ouderenmishandeling te maken heeft gehad en dat jaarlijks een op de vijftig ouderen slachtoffer is van ouderenmishandeling. De meest gerapporteerde vorm is financiële benadeling, gevolgd door psychische en fysieke mishandeling. De plegers zijn voornamelijk relationeel, zoals een vriend(in), kennis, buurman/-vrouw, zoon of dochter.

Eenzaamheid

Eenzaamheid is een serieus en ingewikkeld thema in de samenleving. Met het actieprogramma Eén tegen Eenzaamheid wil de landelijke overheid dit probleem, in het bijzonder voor 75-plussers doorbreken.

Eenzaamheid (2016)

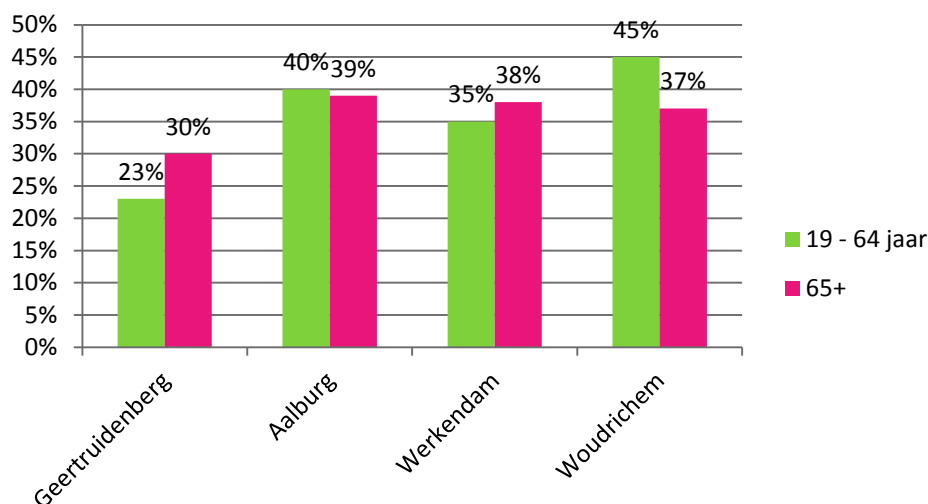

De cijfers van de gemeenten die hierboven zijn gepresenteerd drukken de sociale en emotionele eenzaamheid onder volwassenen vanaf 19 jaar uit. Ook in ons werkgebied is eenzaamheid een thema dat impact heeft op de kwaliteit van leven. Onze professionals komen dagelijks met hulpvragen die voortkomen uit het gevoel van eenzaamheid in aanraking. Opmerkelijk is dat de bandbreedte van het percentage mensen dat eenzaamheid ervaart binnen de gemeente Altena 8% bedraagt (Woudrichem 35,8% versus Werkendam 43,8%).

Vrijwilligerswerk

De Brabantscan van GGD Hart van Brabant geeft een beeld van het percentage mensen dat vrijwilligerswerk doet in de gemeenten.

Doet vrijwilligerswerk (2016)

Opmerkelijk uit de scan van de GGD is dat, behalve in Woudrichem en Werkendam, in alle kernen het aantal vrijwilligers tussen 19 en 65 jaar sinds 2012 afneemt. In Woudrichem neemt het aantal vrijwilligers 19 – 64 jaar nog steeds toe, maar in Werkendam vervlakt de toename. Het aantal 65+ vrijwilligers stijgt in alle gemeenten.

Dit beeld is herkenbaar vanuit de praktijk van het Servicepunt Vrijwilligers. Het werven van nieuwe vrijwilligers blijkt voor alle vrijwilligersorganisaties een grote uitdaging. De vraag naar vrijwilligers groeit, terwijl het aanbod niet mee groeit.

Uit een rapport van CBS 'Vrijwilligerswerk: activiteiten, duur en motieven' dat in juli 2018 verscheen, blijkt dat in 2017 49,1% van de Nederlanders vanaf 15 jaar zich het afgelopen jaar minstens één keer heeft ingezet voor een organisatie of vereniging. Gemiddeld besteden vrijwilligers 4,5 uur per week aan hun vrijwilligerswerk. Omdat de opzet van het onderzoek in de GGD-scan niet inzichtelijk is, is het op basis van deze gegevens niet in de schatten of de gemeenten in deze regio qua inzet van vrijwilligers achterblijven bij de landelijke cijfers. Puur op basis van onze eigen ervaringen en die van vrijwilligersorganisaties in ons werkgebied is evident dat er een uitdaging ligt voor Trema om inwoners enthousiast te maken om op vrijwillige basis bij te dragen aan de samenleving.

Werk, inkomen en schoolverlaters

Zoals in onze missie is verwoord vinden wij het belangrijk dat mensen worden aangesproken op hun talenten. Ieder mens is uniek en heeft een talent en kan in welke vorm dan ook iets betekenen voor een ander. Vanuit die wetenschap is het belangrijk om te weten bij hoeveel en welke mensen hun talent niet tot nauwelijks wordt aangesproken.

	Geertruidenberg	Aalborg	Werkendam	Woudrichem	Landelijk gemiddelde
Aantal personen met bijstandsuitkering/1000 inwoners van 18+ jaar	24,4	15,1	18,2	17,4	41,9
Gemiddeld inkomen/inwoner/jaar	€ 24.100,-	€ 22.400,-	€ 23.300,-	€ 24.400,-	€ 24.000,-
Beroepsbevolking met lage opleiding/1000 inwoners 15-65 jaar	218	240	237	217	170
Voortijdig schoolverlaters (VO + MBO)	1,1%	1,5%	1,1%	1,0%	1,7%

Mensen met een bijstandsuitkering

Hoewel de gemeenten Geertruidenberg en Altena ruim onder het landelijk gemiddelde zitten met het aantal mensen in een bijstandsuitkering is het voor al deze mensen belangrijk dat ze in beeld zijn en blijven van professionals én het informele netwerk en dat met hen wordt onderzocht wat nog wél kan.

Beroepsbevolking met lage opleiding

In beide gemeenten is een relatief groter deel van de beroepsbevolking laag opgeleid dan het landelijk gemiddelde. Laag opgeleid volgens de definitie van het Centraal Bureau voor de Statistiek zijn mensen met als hoogst genoten opleiding basisschool, vmbo, mbo 1 en onderbouw havo en vwo. Deze groep komt overeen met de groep die is geclassificeerd als 'laag-geletterd'.

Voortijdig schoolverlaters

Het percentage voortijdig schoolverlaters in de gemeenten ligt lager dan het landelijk gemiddelde. Dit is positief, echter met in het achterhoofd dat het aantal laag opgeleide mensen in de regio relatief hoger ligt, is voortijdig schoolverlaten onwenselijk.

Gezondheidsvaardigheden en –gedrag

	Geertruidenberg*	Aalburg	Werkendam	Woudrichem	Landelijk gemiddelde
Overgewicht (2016)	53,2%	52,2%	53,7%	49,5%	48,9%
Beweegt voldoende (2016)	60,9%	51,7%	59%	56,2%	63%
Laaggeletterd (2015)	5-8%	13-16%	13-16%	13-16%	± 18%

Over gezondheidsgedrag is veel te zeggen, onder andere dat dit lastig te beïnvloeden is , maar de relatie met kwaliteit van leven en levensverwachting is evident. De relatie tussen gezondheid en laaggeletterdheid vraagt wellicht om meer toelichting. Van mensen die laaggeletterd zijn, is bekend dat hun levensverwachting en jaren in goede gezondheid beperkter is dan mensen die goed kunnen lezen en schrijven. Het niet goed kunnen opnemen en verwerken van informatie over gezonde levensstijl, medicijngebruik, voorzieningen enzovoort maken dat laaggeletterden vaak een ongezondere manier van leven hebben en vaak niet de zorg krijgen die noodzakelijk is. Daarbij is er ook een verband tussen laaggeletterdheid, moeite hebben met rekenen en digitale vaardigheden. De maatschappelijk werkers zien dit ook terug in de praktijk van schuldhulpverlening.

Gezondheidsgedrag jongeren 12 -18 jaar

2015	Geertruidenberg*	Aalburg	Werkendam	Woudrichem	Regio VO 2	Regio VO 4
Beweegt 5 ≥ dagen/week minstens 1 uur/dag	33%	52%	45%	65%	50%	43%
Laatste 4 weken alcohol gedronken	16%	23%	10%	10%	14%	54%
Laatste 4 weken 5 ≥ drankjes bij 1 gelegenheid	2%	7%	1%	2%	11%	40%
Laatste 4 weken drugsgebruik	0%	0%	2%	0%	1%	7%
Weleens onveilig gevreeën	2%	0,9%	2%	0,9%	2%	13%
Problematisch gebruik social media	0,9%	2%	0,5%	3%	0,9%	2%
Problematisch gamen	0,9%	2%	0%	3%	1%	3%

* De cijfers die bij de gemeenten zijn gepresenteerd betreft het percentage jongeren uit VO 2 dat het gevraagde gedrag vertoont.

De cijfers uit bovenstaande tabel komen uit de jongerenmonitor 12 -18 jaar die de GGD in 2015 heeft uitgevoerd. De GGD merkt hier zelf bij op dat de cijfers over het middelengebruik een onderschatting zijn van de werkelijke situatie. De respons op de vragenlijsten is laag en de indruk bestaat dat jongeren met regelmaat de vragen sociaal wenselijk beantwoorden. Het hier geschetste beeld wordt door de sociaal werkers van Trema ook niet herkend in de praktijk. Middelengebruik, in het bijzonder van drugs, is een groeiend probleem in de regio, waarvan de omvang tot op heden niet hard gemaakt is, maar de praktijkvoorbeelden spreken voor zich. De jongerenraad van Woudrichem heeft dit thema niet voor niets op de politieke agenda gezet.

Hoofdstuk 3 De focus van Trema 2019 – 2021

We hebben een breed dienstenaanbod voor iedereen van 0 tot 100+, heeft u kunnen lezen in het hoofdstuk over de bedoeling van Trema. De realisatie van de omvang van dit aanbod is al een opgave op zich. Binnen deze opdracht brengen wij een strategische focus aan waarmee wij de organisatie en de dienstverlening gericht en flexibeler afstemmen op de complexiteit van de maatschappelijke en individueel ervaren problemen en vragen.

In de periode 2019 – 2021 richten wij onze bijzondere aandacht op de volgende opgaven:

- Jong geleerd is oud gedaan
- Talent krijgt pas waarde als je het benut
- Ouderen hebben de toekomst
- Willen weten wat werkt

Jong geleerd is oud gedaan

Als welzijnsorganisatie met een uitgebreid aanbod kinderopvangdiensten kunnen wij kinderen in de leeftijd van 0 tot en met 12 jaar een sterke start bieden. Gezond gedrag leer je makkelijker aan in de basis dan dat je een diep ingesleten ongezond patroon kunt afleren op latere leeftijd. Deze gezondheidsvaardigheden beperken zich niet alleen tot gezond eten en voldoende bewegen, maar richten zich met name op cognitieve en sociale ontwikkeling. Wetenschappers tonen aan dat de kinderopvang zich vooral moet inspannen om de afstand tussen kinderen met een verschillende achtergrond te verkleinen door álle kinderen toegang te bieden tot een rijke speel- en leeromgeving. (ChildCare International-publicatie no.3, OpStap naar 2024) Deze gedeelde overtuiging is voor Trema de motivatie geweest om aan te sluiten bij de brancheorganisatie Maatschappelijke Kinderopvang. Voor ons is het primaire doel van kinderopvang een bijdrage leveren aan de sociaal, emotionele en cognitieve ontwikkeling van het kind.

Naast toegang voor alle kinderen biedt de kinderopvang een rijke speel- en leeromgeving, want jonge kinderen ontwikkelen zich spelend en explorerend. Een goede pedagogisch medewerker observeert het kind in diens ontwikkeling en biedt passend op de behoeftes van het kind activiteiten en materialen aan.

In de omgeving waarin het kind opgroeit, hebben ouders een sleutelrol. De ouders vormen voor Trema een cruciale doelgroep als het gaat om de bestrijding van armoede of achterstanden, als partner in de opvoeding, maar ook als veilig thuis voor de kinderen. Met de expertise van het sociaal werk in huis heeft Trema kinderopvang een groot voordeel. De lijnen zijn kort en kennis en hulp zijn dichtbij. De sociaal werkers zijn natuurlijk onderdeel van de kinderopvang.

Afgelopen jaren heeft Trema ook de samenwerking met de scholen gezocht. Daar waar de mogelijkheid zich voordoet, zijn wij partner in de brede school. Kinderen die extra zorg nodig hebben, zijn gebaat bij een goede informatieoverdracht aan school. In het concept van de brede school is het mogelijk om laagdrempelig af te stemmen en is de buitenschoolse

opvang aanvullend op school en thuissituatie. Daar waar onze kindvoorzieningen geen onderdeel zijn van een brede school werken wij ook aan een goede relatie en afstemming met basisscholen waar 'onze' kinderen naartoe gaan.

Wij laten de kinderen niet los na de basisschool. De pubertijd en adolescentiefase kunnen roerig zijn en juist in die fase is het belangrijk dat jongeren laagdrempelig hun verhaal kunnen doen en vragen kunnen stellen. Onze jongerenwerkers presenteren zich al op de basisscholen en de buitenschoolse opvang door op speelse wijze maatschappelijke – en gezondheidsthema's te bespreken en beleven. Deze sociaal werkers 'reizen mee' naar de middelbare school en zoeken de jongeren op in hun vrije tijd in hun buurt om voeling te houden met wat leeft en ruimte te creëren zodat de jongeren zelf vorm kunnen geven aan hun behoeften, waarbij ze zich bewust zijn van en rekening houden met hun omgeving. De jongerenwerkers ondersteunen jongeren in hun ontwikkeling tot gelukkig participerend burger. Daarbij hebben gezondheidsvaardigheden en ontwikkelperspectief de bijzondere aandacht.

Wat gaan we doen?

- Onderzoeken welke kwetsbare doelgroepen (nog) geen gebruik maken van kindvoorzieningen en in overleg met gemeente faciliteiten hiervoor uitbreiden.
- Focus in communicatie aanbrengen op de waarde van kindvoorzieningen voor de cognitieve- en sociale ontwikkeling van kinderen.
- Versterken van pedagogisch medewerkers in het observeren en duiden van de ontwikkeling van het kind en de keuze van passende materialen en activiteiten die daarop aansluiten.
- Gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van het kind als uitgangspunt in de kinderopvangovereenkomst met ouders en dit vormgeven in de praktijk.
- Gerichte aandacht voor gezondheidsvoorlichting en opvoedingsondersteuning aan ouders in samenwerking met sociaal werkers.
- Onderzoeken of mediation, om vechtscheidingen te voorkomen, of andere conflicten in de leefwereld van het kind te beslechten, past binnen het sociaal werk van Trema.
- Samenwerking rond de ontwikkeling van het kind met scholen verder vormgeven.
- Rol van jongerenwerk op scholen en bso vormgeven.

Talent krijgt pas waarde als je het benut

Trema heeft de overtuiging dat in ieder mens een talent schuilt. Iedereen heeft iets unieks, geheel eigens dat van waarde kan zijn voor een ander. In onze dienstverlening willen we dat talent naar de voorgrond halen. Wanneer iemand zich bewust is van zijn of haar talent, ongeacht opleiding, wel of geen werk, wel of geen (uitgebreid) sociaal netwerk en gemotiveerd is om de werking van talent te ervaren - met impact voor de ander en daarmee ook voor zichzelf – zal die persoon een verbetering van de kwaliteit van leven ervaren.

In de praktijk hebben wij veel te maken met mensen die zich eenzaam voelen en daarvoor bij Trema aankloppen met de vraag om een bezoeker/vrijwilliger. Of met laagopgeleide jongeren die ongemotiveerd van baan naar baan schuiven. Die uit verveling op straat hangen en middelen gebruiken. We lopen ook aan tegen de grenzen van beschikbaarheid van vrijwilligers, terwijl de vraag naar vrijwilligers in de informele zorg, maar ook bij een diversiteit aan vrijwilligersorganisaties (de bibliotheek, Vluchtelingenwerk,

kinderboerderijen, zorginstellingen etc.) alleen maar groeit. Diverse malen heeft Trema met de gemeenten besproken of het talent van mensen met een (bijstands)uitkering kan worden ingezet voor vrijwilligerswerk. Tot nu toe heeft dat niet geleid tot structurele afspraken of is het zelfs afgewezen.

Omdat Trema gelooft in het positieve effect van het inzetten van je talent op de kwaliteit van leven, willen wij hier komende jaren extra op investeren. Wij zien een 'Talentfabriek' voor ons. Wellicht een fysieke plek in de regio waar mensen de ruimte krijgen om hun talent te ontdekken en zich te ontwikkelen, zowel als vrijwilliger als betaalde kracht. Dit betekent dat sociaal werkers goed moeten luisteren, voorbij de klacht op zoek naar de kracht van de klant. Maar het vraagt ook creativiteit, buiten de gebaande paden denken en ultiem maatwerk leveren.

Met de Talentfabriek willen wij mensen hun kracht laten ervaren, waardoor hun perspectief in het leven verbetert én waarbij de samenleving profijt heeft van deze kwaliteit.

Een andere wijze waarop wij het maatschappelijk talent tot uitdrukking willen laten komen, is door het aanwakkeren en ondersteunen van burgerinitiatieven. Trema manifesteert zich steeds meer kerngericht, waardoor zicht ontstaat op knelpunten en wensen in buurten, individuele noden en sleutelfiguren en –organisaties. Waar mogelijk verbinden de sociaal werkers vraag en aanbod met elkaar. Het in de jaren opgebouwde netwerk met gemeenten en partners is hierbij van grote waarde.

Het potentieel aan talent willen we ook binnen Trema meer benutten. Naast dat iedere medewerker een functieprofiel heeft met daaraan gerelateerde competenties willen wij ook ruimte bieden aan het unieke talent van medewerkers buiten de functieomschrijving. Juist nu van de professionals steeds meer zelfstandigheid wordt gevraagd en het vermogen om te schakelen tussen generalistische en specialistische vaardigheden, is het wenselijk dat hierin ook oog is voor de individuele kwaliteiten. Zo kan veel geleerd worden van een collega die top is in 'verbinden', of van een collega die zaken 'helder' kan maken, of 'de stille kracht'. Om maar eens iets te noemen. Talenten die tot volle wasdom komen thuis of in vrijwilligerswerk, willen we ook graag leren kennen op de werkvloer.

Wat gaan we doen?

- We onderzoeken de mogelijkheden van het concept Talentfabriek en geven dat vorm.
- We richten de organisatie zodanig flexibel in dat Trema onderdeel kan zijn van iedere kern in de gemeenten.
- We besteden meer tijd aan kennen en gekend worden, ondersteund met doelgerichte communicatie.
- We doen meer beroep op elkaars individuele talent, los van functieomschrijving.
- We stimuleren en ondersteunen burgerinitiatieven. Zo denken wij mee in de totstandkoming van een hospice in de gemeente Altena en willen de realisatie daarvan faciliteren.

Ouderen hebben de toekomst

Ook in de gemeenten Geertruidenberg en Altena is de vergrijzing met bijbehorende (zorg)vraagstukken een uitdaging. De toename van het aantal mensen dat eenzaamheid ervaart, de groei van het aantal mensen met dementie, het afnemend aantal beschikbare

mantelzorgers en overbelasting van de groep die mantelzorg verleent, het beleid dat langer zelfstandig thuis wonen voorstaat, zijn allemaal ontwikkelingen die de vraag naar expertise van Trema doen toenemen. Afgelopen jaren heeft de organisatie geïnvesteerd in het netwerk van (informele) zorgorganisaties om diensten beter af te stemmen op de individuele hulpvragen en vragen toe te leiden naar de partner of professional waarbij die vraag het beste past. Om dit te kunnen beoordelen en echt maatwerk te kunnen leveren, is een zorgvuldige intake noodzakelijk en zicht op de mogelijkheden binnen de regio en korte lijnen in formeel en informeel netwerk.

Om mantelzorgers inzetbaar te houden, is het belangrijk dat ze zich ondersteund voelen in hun zorgbelasting. Dat kan zijn met informatie, maar ook met ontlastende diensten zoals respijtzorg.

Eén op de vijf Nederlanders krijgt dementie. Dit betekent dat dementie geen zorg van professionals en mantelzorgers alleen is. Iedereen in de samenleving krijgt ermee te maken wat betekent dat bewustzijn van het ziektebeeld en de omgang met mensen met dementie in de gemeenschap en in organisaties moet worden verhoogd. Dit is waar naar wordt gestreefd met het concept 'Dementievriendelijke gemeente' wat de gemeenten Geertruidenberg en Altena reeds hebben omarmd. Trema participeert in de stuurgroep van Dementievriendelijke gemeente in de gemeente Altena.

Naast de toenemende zorgvraag onder ouderen, is er in deze groep ook vrijwilligerspotentieel. Dat zien we terug in de statistieken. Het aantal actieve vrijwilligers onder de 65-plussers groeit. Mensen worden ouder, maar zijn gemiddeld ook langer vitaal. Het is belangrijk dat we deze groep goed leren kennen en hun potentieel kunnen aanwakkeren en benutten voor de vraagstukken die er zijn op het gebied van kwaliteit van leven.

Wat gaan we doen?

- We investeren in communicatie gericht op mantelzorgers.
- Nadat we de behoeften ten aanzien van respijtzorg hebben onderzocht, richten we ons op de realisatie van vormen van dit type zorg.
- Via onze vrijwilligersacademie, maar ook in onze individuele hulpverlening reiken wij kennis en vaardigheden aan over dementie en de omgang met mensen met dementie.
- We onderzoeken op welke wijze het vrijwilligerspotentieel onder 65-plussers effectiever kan worden aangesproken. We doen dit bij voorkeur in samenwerking met vrijwilligersorganisaties binnen de informele zorg.

Willen weten wat werkt

De tijd van blauwdrukken, standaard oplossingen en fijnmazig uitgewerkte stappenplannen is voorbij. De samenleving is complex geworden en daarmee hebben de standaardoplossingen en algemene voorzieningen (voor een deel) aan effect verloren. Maatwerk wordt de standaard, maar ook dat is geen garantie voor succes. Geheel terecht vragen onze opdrachtgevers, de gemeenten, ons om inzicht in het resultaat en het effect van onze diensten. Dat zijn we niet zo gewend, maar wij willen zelf ook graag de antwoorden weten.

Het goede nieuws is dat wij niet van alles zelf het wiel hoeven uit te vinden. Er is inmiddels een schat aan wetenschappelijke kennis van al dan niet beproefde methoden en inzichten over het stimuleren van de ontwikkeling van het kind op diverse terreinen, het tegengaan van eenzaamheid, omgaan met dementie en overbelaste mantelzorgers, de impact van armoede op kinderen, het werven van vrijwilligers etcetera. Daarbij kunnen we ook putten uit inzichten uit andere vakgebieden zoals bijvoorbeeld veranderekunde, informatiemanagement en communicatie. Onze brancheorganisaties Maatschappelijk Kinderopvang en Sociaal Werk Nederland denken in de verandering mee en reiken waardevolle kennis en inzichten aan. Binnen de kinderopvang en het sociaal werk zullen wij iets van de 'doeners-mentaliteit' omzetten in 'eerst onderzoeken, dan doen'.

Dat is aan de voorkant van de dienstverlening. Maar we willen ook tijdig evalueren en bijsturen op het resultaat en het effect is van onze dienstverlening. De komende jaren zullen wij de monitoring van ons werk verder vormgeven. We doen dit in samenwerking met onze opdrachtgevers en met input van onze klanten. Hierbij waken we ervoor dat Trema een onderzoeksinstituut wordt in plaats van een dienstverlener.

Wat gaan we doen?

- We stellen kennisdomeinen vast en benoemen kennismakelaars onder de professionals. Deze professionals delen de kennis en inzichten met de collega's. De ondersteunende diensten en managers faciliteren de kennismakelaars in hun rol.
- We richten aan de hand van prestatie-afspraken met de opdrachtgevers een monitorinstrument in.
- Nieuwe werkwijzen benaderen we projectmatig waarbij met hulp van een kort cyclische plan-do-check-act methode snel bijgestuurd kan worden. Fouten maken is goed, als we ervan leren.
- We geven de klant een prominente rol in de waarde bepaling van onze diensten.

